

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 21.2.2019 r.
COM(2019) 90 final

ANNEX

ZAŁĄCZNIK

do

Wniosek dotyczący DECYZJI RADY

**w sprawie zawarcia Umowy o statusie między Unią Europejską a Czarnogórą dotyczącej
działań prowadzonych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej na
terytorium Czarnogóry**

ZAŁĄCZNIK

UMOWA O STATUSIE

między Unią Europejską a Czarnogórą dotycząca działań prowadzonych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej na terytorium Czarnogóry

UNIA EUROPEJSKA

oraz CZARNOGÓRA,

zwane dalej „Stronami”,

MAJĄC NA UWADZE, że mogą pojawić się sytuacje, w których Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej, zwana dalej „Agencją”, koordynuje współpracę operacyjną między państwami członkowskimi UE a Czarnogórą, w tym na terytorium Czarnogóry,

MAJĄC NA UWADZE, że należy ustanowić ramy prawne w formie porozumienia o statusie w odniesieniu do sytuacji, w których członkowie zespołu Agencji będą mieli uprawnienia wykonawcze na terytorium Czarnogóry,

ZWAŻYWSZY, że wszystkie działania Agencji na terytorium Czarnogóry powinny być prowadzone przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych,

POSTANOWIŁY ZAWRZEĆ NASTĘPUJĄCĄ UMOWĘ:

Artykuł 1
Zakres stosowania Umowy

1. Niniejsza Umowa obejmuje wszystkie aspekty niezbędne do prowadzenia działań przez Agencję, które mogą mieć miejsce na terytorium Czarnogóry i podczas których członkowie zespołu Agencji posiadają uprawnienia wykonawcze.
2. Niniejsza Umowa ma zastosowanie wyłącznie na terytorium Czarnogóry lub na jego części.
3. Niniejsza Umowa ani żadne działania zrealizowane w ramach jej wykonywania przez Strony lub w ich imieniu, w tym tworzenie planów operacyjnych lub udział w operacjach transgranicznych, nie mają wpływu na status oraz wyznaczenie terytoriów, na mocy prawa międzynarodowego, państw członkowskich Unii Europejskiej i Czarnogóry.

Artykuł 2
Definicje

Do celów niniejszej Umowy:

- 1) „działanie” oznacza wspólną operację, szybką interwencję na granicy lub operację powrotową;
- 2) „wspólna operacja” oznacza działanie mające na celu przeciwdziałanie nieregularnej migracji lub przestępczości transgranicznej lub działanie mające na celu dostarczanie zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach Czarnogóry sąsiadujących z państwem członkowskim, prowadzone na terytorium Czarnogóry;
- 3) „szybka interwencja na granicy” oznacza działanie mające na celu szybkie reagowanie w obliczu szczególnych i wyjątkowo trudnych wyzwań na granicach Czarnogóry sąsiadujących z państwem członkowskim i prowadzone przez czas określony na terytorium Czarnogóry;
- 4) „operacja powrotowa” oznacza operację koordynowaną przez Agencję, obejmującą wsparcie techniczne i operacyjne zapewniane przez co najmniej jedno państwo

- członkowskie, w ramach której osoby powracające z co najmniej jednego państwa członkowskiego powracają do Czarnogóry w trybie przymusowym lub dobrowolnie;
- 5) „kontrola graniczna” oznacza kontrolę osób przeprowadzaną na granicy wyłącznie w odpowiedzi na zamiar przekroczenia tej granicy lub na akt jej przekroczenia, bez względu na wszelkie inne okoliczności, składającą się z odprawy granicznej na przejściach granicznych i ochrony granicy pomiędzy przejściami granicznymi;
 - 6) „członek zespołu” oznacza pracownika Agencji lub członka zespołu straży granicznej i innego właściwego personelu uczestniczących państw członkowskich, w tym funkcjonariuszy straży granicznej i innych właściwych pracowników oddelegowanych przez państwa członkowskie do Agencji, którzy mają zostać wysłani w trakcie działania;
 - 7) „państwo członkowskie” oznacza państwo członkowskie Unii Europejskiej;
 - 8) „rodzime państwo członkowskie” oznacza państwo członkowskie, którego funkcjonariusz straży granicznej lub inny właściwy członek personelu jest członkiem zespołu;
 - 9) „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej; możliwa do zidentyfikowania osoba to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy bądź jeden lub kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość tej osoby fizycznej;
 - 10) „uczestniczące państwo członkowskie” oznacza państwo członkowskie, które uczestniczy w działaniu w Czarnogórze przez zapewnienie wyposażenia technicznego, oddelegowanie funkcjonariuszy straży granicznej i innego właściwego personelu w ramach zespołu;
 - 11) „Agencja” oznacza Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej, utworzoną rozporządzeniem (UE) 2016/1624 w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej.

Artykuł 3

Uruchomienie działania

1. Agencja może zaproponować uruchomienie działania właściwym organom Czarnogóry. Właściwe organy Czarnogóry mogą zwrócić się do Agencji z wnioskiem o rozważenie uruchomienia działania.
2. Wykonanie działania wymaga zgody zarówno właściwych organów Czarnogóry, jak i Agencji.

Artykuł 4
Plan operacyjny

Plan operacyjny uzgodniony z państwem członkowskim lub z państwami członkowskimi graniczącymi z obszarem operacyjnym uzgadnia się w odniesieniu do każdej wspólnej operacji lub szybkiej interwencji na granicy. Plan ten określa szczegółowo organizacyjne i proceduralne aspekty wspólnej operacji lub szybkiej interwencji na granicy, w tym opis i ocenę sytuacji, operacyjne cele i zadania, koncepcję operacyjną, rodzaj wyposażenia technicznego, które ma zostać wykorzystane, plan realizacji, współpracę z innymi państwami trzecimi, innymi agencjami i organami Unii lub organizacjami międzynarodowymi, przepisy dotyczące praw podstawowych, w tym ochrony danych osobowych, koordynację, komunikację, dowodzenie, kontrolę i strukturę sprawozdawczości, ustalenia organizacyjne i logistykę, ocenę i finansowe aspekty wspólnej operacji lub szybkiej interwencji na granicy. Oceny wspólnej operacji lub szybkiej interwencji na granicy dokonują wspólnie Czarnogóra i Agencja.

Artykuł 5
Zadania i uprawnienia członków zespołów

1. Członkowie zespołu mają prawo do wykonywania zadań i korzystania z uprawnień wykonawczych wymaganych do przeprowadzania kontroli granicznej i operacji powrotowych.
2. Członkowie zespołu muszą przestrzegać przepisów ustawowych i wykonawczych Czarnogóry.
3. Członkowie zespołu mogą wykonywać zadania i korzystać z uprawnień na terytorium Czarnogóry wyłącznie na polecenie i – co do zasady – w obecności funkcjonariuszy straży granicznej lub innego właściwego personelu Czarnogóry. W stosownych przypadkach Czarnogóra wydaje zespołowi polecenia zgodnie z planem operacyjnym. Czarnogóra może w drodze wyjątku upoważnić członków zespołu do działania w jej imieniu.

Za pośrednictwem swojego koordynatora Agencja może przekazywać Czarnogórze swoje spostrzeżenia na temat poleceń udzielonych zespołowi. W takim przypadku

Czarnogóra uwzględnia te spostrzeżenia i postępuje zgodnie z nimi w możliwie największym stopniu.

W przypadkach gdy wydawane zespołowi polecenia są niezgodne z planem operacyjnym, oficer koordynujący niezwłocznie informuje o tym dyrektora wykonawczego Agencji. Dyrektor wykonawczy może zastosować odpowiednie środki, w tym zawieszenie lub zakończenie działania.

4. Podczas wykonywania zadań i korzystania z uprawnień członkowie zespołu noszą własne umundurowanie. Członkowie zespołu noszą również na swoim umundurowaniu widoczny identyfikator oraz niebieską opaskę z insygniami Unii Europejskiej i Agencji. Aby umożliwić krajowym organom Czarnogóry stwierdzenie ich tożsamości, członkowie zespołu mają przy sobie przez cały czas dokument akredytacyjny, o którym mowa w art. 8.
5. Podczas wykonywania zadań i korzystania z uprawnień członkowie zespołu mogą nosić broń służbową, amunicję i sprzęt w zakresie, w jakim są do tego upoważnieni na mocy przepisów krajowych rodzimego państwa członkowskiego. Przed rozmieszczeniem członków zespołu Czarnogóra informuje Agencję o dopuszczalnych rodzajach broni służbowej, amunicji i wyposażenia oraz warunkach ich użycia.
6. Podczas wykonywania zadań i korzystania z uprawnień członkowie zespołu są uprawnieni do użycia siły, w tym użycia broni służbowej, amunicji i wyposażenia, za zgodą Czarnogóry i rodzimego państwa członkowskiego, w obecności funkcjonariuszy straży granicznej lub innego właściwego personelu Czarnogóry i zgodnie z prawem krajowym Czarnogóry. Czarnogóra może upoważnić członków zespołu do użycia siły także podczas nieobecności jej strażników granicznych lub innego właściwego personelu Czarnogóry.
7. Czarnogóra może upoważnić członków zespołu do sprawdzania swoich krajowych baz danych, jeżeli jest to konieczne do wypełniania celów operacyjnych określonych w planie operacyjnym i w odniesieniu do operacji powrotowych. Członkowie zespołu korzystają wyłącznie z tych danych, które są niezbędne do wykonywania ich zadań i korzystania przez nich z uprawnień. Przed rozmieszczeniem członków zespołu Czarnogóra informuje Agencję o tym, z jakich krajowych baz danych może ona

korzystać. Korzystanie z baz danych powinno odbywać się zgodnie z obowiązującymi w Czarnogórze krajowymi przepisami o ochronie danych.

Artykuł 6

Zawieszenie i zakończenie działania

1. Dyrektor wykonawczy Agencji może zawiesić lub zakończyć działanie po poinformowaniu Czarnogóry na piśmie, jeżeli Czarnogóra nie przestrzega postanowień niniejszej Umowy lub planu operacyjnego. Dyrektor wykonawczy przedstawia Czarnogórze uzasadnienie takiego działania.
2. Czarnogóra może zawiesić lub zakończyć działanie po poinformowaniu Agencji na piśmie, jeżeli Agencja lub uczestniczące państwo członkowskie nie przestrzega postanowień niniejszej Umowy lub planu operacyjnego. Czarnogóra przedstawia Agencji uzasadnienie takiego działania.
3. W szczególności Czarnogóra lub dyrektor wykonawczy Agencji mogą zawiesić lub zakończyć działanie w przypadku naruszenia praw podstawowych, naruszenia zasady *non-refoulement* lub przepisów ochrony danych.
4. Zakończenie działania nie ma wpływu na żadne prawa ani obowiązki wynikające ze stosowania niniejszej Umowy lub planu operacyjnego przed takim zakończeniem.

Artykuł 7

Przywileje i immunitety członków zespołu

1. Przywileje i immunitety przyznane członkom zespołu Agencji mają na celu zapewnienie skutecznego pełnienia przez nich obowiązków służbowych podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego na terytorium Czarnogóry.
2. Dokumenty, korespondencja i mienie członków zespołu są nietykalne, z wyjątkiem sytuacji przedsięwzięcia środków egzekucyjnych dozwolonych na mocy ust. 7.
3. Członkowie zespołu korzystają z immunitetu od jurysdykcji karnej Czarnogóry w odniesieniu do czynów dokonanych w ramach pełnienia obowiązków służbowych podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego.

W przypadku zarzutu popełnienia przestępstwa przez członka zespołu dyrektor wykonawczy Agencji oraz właściwy organ w rodzimym państwie członkowskim są informowani w trybie natychmiastowym. Przed wszczęciem postępowania sądowego dyrektor wykonawczy Agencji, po dokładnym rozważeniu wszelkich oświadczeń złożonych przez właściwy organ rodzimego państwa członkowskiego i Czarnogóry, przedkłada sądowi dokument poświadczający, czy czyn, o którym mowa, został dokonany w ramach pełnienia obowiązków służbowych, podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego. Agencja i rodzime państwo członkowskie, do czasu przedłożenia dokumentu poświadczającego przez dyrektora wykonawczego Agencji, powstrzymają się od wszelkich środków, które mogłyby zagrozić późniejszemu ewentualnemu postępowaniu karnemu wszczętemu przez właściwe organy Czarnogóry przeciwko członkowi zespołu.

Jeżeli czynu dokonano podczas pełnienia obowiązków służbowych, postępowania nie wszczyna się. Jeżeli czynu nie dokonano podczas pełnienia obowiązków służbowych, można kontynuować postępowanie. Poświadczenie dyrektora wykonawczego Agencji jest wiążące dla właściwych organów Czarnogóry. Przywileje przyznane członkom zespołu i immunitet od jurysdykcji karnej Czarnogóry nie wyłączają ich spod jurysdykcji rodzimego państwa członkowskiego.

Immunitet członków zespołu od jurysdykcji karnej, cywilnej i administracyjnej Czarnogóry może zostać uchylony przez rodzime państwo członkowskie, stosownie do sytuacji. Uchylenie takie musi zawsze być jednoznacznie wyrażone.

4. Członkowie zespołu korzystają z immunitetu od jurysdykcji cywilnej i administracyjnej Czarnogóry w odniesieniu do działań podjętych przez nich w ramach pełnienia obowiązków służbowych, podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego. Dyrektor wykonawczy Agencji oraz właściwy organ w rodzimym państwie członkowskim są niezwłocznie powiadamiani o każdym przypadku wszczęcia przed jakimkolwiek sądem Czarnogóry jakiegokolwiek postępowania cywilnego przeciwko członkom zespołu. Przed wszczęciem postępowania sądowego dyrektor wykonawczy Agencji, po dokładnym rozważeniu oświadczeń złożonych przez właściwy organ rodzimego państwa członkowskiego i Czarnogóry, przedkłada sądowi dokument poświadczający, czy czynu, o którym

mowa, dokonali członkowie zespołu w ramach pełnienia obowiązków służbowych, podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego.

Jeżeli działanie zostało podjęte podczas pełnienia obowiązków służbowych, postępowania nie wszczyna się. Jeżeli czynu nie dokonano podczas pełnienia obowiązków służbowych, można kontynuować postępowanie. Poświadczenie dyrektora wykonawczego Agencji jest wiążące dla jurysdykcji Czarnogóry.

Wszczęcie postępowania przez członków zespołu uniemożliwia im powoływanie się na immunitet jurysdykcyjny w stosunku do powództw wzajemnych powiązanych bezpośrednio z powództwem głównym.

5. Właściwe władze Czarnogóry mogą zobowiązać członków zespołu, którzy są świadkami, przy pełnym poszanowaniu przepisów art. 7.3 i 7.4, do przedstawienia dowodów w postaci oświadczenia, zgodnie z czarnogórskimi przepisami proceduralnymi.
6. W przypadku szkody wyrządzonej przez członka zespołu w ramach pełnienia obowiązków służbowych, podczas działań wynikających z planu operacyjnego, Czarnogóra ponosi odpowiedzialność za wszelkie szkody.

Jeżeli szkoda została wyrządzona przez członka zespołu z uczestniczącego państwa członkowskiego w ramach pełnienia obowiązków służbowych wskutek rażącego niedbalstwa lub umyślnego naruszenia przepisów, Czarnogóra może zażądać, za pośrednictwem dyrektora wykonawczego Agencji, wypłaty odszkodowania przez dane uczestniczące państwo członkowskie.

Jeżeli szkoda została wyrządzona przez członka zespołu będącego członkiem personelu Agencji w ramach pełnienia obowiązków służbowych wskutek rażącego niedbalstwa lub umyślnego naruszenia przepisów, Czarnogóra może zażądać od Agencji wypłaty odszkodowania.

Czarnogóra, uczestniczące państwo członkowskie ani Agencja nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną w Czarnogórze z powodu siły wyższej.

7. W stosunku do członków zespołu nie można przedsięwziąć żadnych środków egzekucyjnych z wyjątkiem przypadków, w których wszczęto przeciwko nim

postępowanie cywilne niepowiązane z pełnieniem obowiązków służbowych podczas działań prowadzonych na podstawie planu operacyjnego.

Mienie członków zespołu nie podlega zajęciu w celu wykonania wyroku, postanowienia lub nakazu sądowego, jeśli dyrektor wykonawczy Agencji poświadczy, iż jest ono niezbędne członkom do wykonywania obowiązków służbowych. W postępowaniu cywilnym członkowie zespołu nie podlegają ograniczeniu wolności osobistej ani innym środkom przymusu.

8. Immunitet członków zespołu od jurysdykcji Czarnogóry nie wyłącza ich spod jurysdykcji odpowiednich rodzimych państw członkowskich.
9. W zakresie usług świadczonych na rzecz Agencji członkowie zespołu nie podlegają przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego, które mogą obowiązywać w Czarnogórze.
10. Członkowie zespołu są zwolnieni w Czarnogórze z wszelkich form opodatkowania dochodów i wynagrodzenia, wypłacanych im przez Agencję lub rodzime państwa członkowskie, a także wszelkich innych dochodów pochodzących spoza Czarnogóry.
11. Czarnogóra, zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi, które przyjmie, zezwala na przywóz przedmiotów przeznaczonych do osobistego użytku członków zespołu i zwalnia z wszelkich ceł, podatków i innych związanych z tym należności, z wyjątkiem należności za przechowywanie, przewóz i podobne usługi w odniesieniu do takich przedmiotów. Czarnogóra zezwala również na wywóz takich przedmiotów.
12. Osobisty bagaż członków zespołu podlega kontroli tylko w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że zawiera on przedmioty, które nie są przeznaczone do osobistego użytku członków zespołu, lub przedmioty, których przywóz lub wywóz jest zabroniony na podstawie przepisów Czarnogóry lub które podlegają jej przepisom w zakresie kwarantanny. Kontrola takiego bagażu osobistego jest przeprowadzana jedynie w obecności zainteresowanego członka / zainteresowanych członków zespołu lub upoważnionego przedstawiciela Agencji.

Artykuł 8

Dokument akredytacyjny

1. Agencja, we współpracy z Czarnogorą, wystawia dokument w języku urzędowym Czarnogóry i w języku urzędowym (językach urzędowych) instytucji Unii Europejskiej dla każdego z członków zespołu, aby umożliwić właściwym organom Czarnogóry stwierdzenie ich tożsamości i udowodnić, że posiadacz dokumentu jest uprawniony do wykonywania zadań i korzystania z uprawnień, o których mowa w art. 5 niniejszej Umowy oraz w planie operacyjnym. Dokument ten zawiera następujące informacje dotyczące członka: imię, nazwisko i obywatelstwo; stopień służbowy lub nazwę stanowiska; aktualne zdjęcie w formacie cyfrowym i zadania, do realizacji których jest upoważniony w czasie rozmieszczenia.
2. Dokument akredytacyjny, w połączeniu z ważnym dokumentem podróży, umożliwia danemu członkowi zespołu wjazd do Czarnogóry, bez konieczności posiadania wizy lub wcześniejszego zezwolenia.
3. Dokument akredytacyjny jest zwracany Agencji po zakończeniu działania.

Artykuł 9

Prawa podstawowe

1. Członkowie zespołu wykonują swoje zadania i korzystają ze swoich uprawnień przy pełnym poszanowaniu podstawowych praw i wolności, w tym prawa dostępu do procedur azylowych, godności człowieka, zakazu tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, prawa do wolności, zasady non-refoulement i zakazu wydalen zbiorowych, praw dziecka i prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Wykonując swoje zadania i korzystając ze swoich uprawnień, nie mogą oni dyskryminować osób z żadnych względów, w tym ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną lub tożsamość płciową. Wszelkie działania godzące w podstawowe prawa i wolności, podjęte przez członków zespołu w ramach wykonywania ich zadań i korzystania z ich uprawnień muszą być proporcjonalne do celu takich działań i prowadzone w poszanowaniu istoty tych podstawowych praw i wolności.

2. Każda ze Stron posiada mechanizm skargowy służący do rozpatrywania zarzutów dotyczących naruszenia praw podstawowych przez swój personel w trakcie pełnienia obowiązków służbowych podczas wspólnej operacji, szybkiej interwencji na granicy lub operacji powrotowej wykonywanych na mocy niniejszej Umowy.

Artykuł 10

Przetwarzanie danych osobowych

1. Przetwarzanie danych osobowych przez członków zespołu ma miejsce wyłącznie wówczas, gdy jest to konieczne do wypełniania zadań lub wykonywania uprawnień w ramach wdrażania niniejszej Umowy przez Czarnogórę, Agencję lub uczestniczące państwa członkowskie.
2. Przetwarzanie danych osobowych przez Czarnogórę podlega przepisom jej prawa krajowego.
3. Przetwarzanie danych osobowych przez Agencję i uczestniczące państwo (państwa) członkowskie, w tym także w przypadku przekazywania danych osobowych Czarnogórze, podlega przepisom rozporządzenia (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 95/46/WE z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych, decyzji ramowej Rady 2008/977/JHA z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie ochrony danych osobowych przetwarzanych w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych oraz środkom przyjętym przez Agencję w celu stosowania rozporządzenia (WE) nr 45/2001 o których mowa w art. 45 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1624.
4. Jeżeli przetwarzanie danych obejmuje również przekazywanie danych osobowych, państwa członkowskie i Agencja wskazują, w chwili przekazywania danych osobowych Czarnogórze, wszelkie ograniczenia dostępu do nich lub ich wykorzystywania, ogólne lub szczegółowe, w tym w zakresie przekazywania, usuwania lub niszczenia. Jeżeli konieczność wprowadzenia takich ograniczeń

zachodzi po przekazaniu danych osobowych, odpowiednio informują one o tym Czarnogórę.

5. Dane osobowe gromadzone do celów administracyjnych podczas realizacji działania mogą być przetwarzane przez Czarnogórę, Agencję i uczestniczące państwa członkowskie zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony danych.
6. Agencja, Czarnogóra i uczestniczące państwa członkowskie sporządzają wspólne sprawozdanie na temat stosowania ust. 1–5 niniejszego artykułu pod koniec każdej z przeprowadzonych akcji. Sprawozdanie to przekazywane jest urzędnikowi ds. praw podstawowych i inspektorowi ochrony danych zatrudnionych w Agencji. Składają oni sprawozdania dyrektorowi wykonawczemu Agencji.

Artykuł 11

Spory i interpretacja

1. Wszystkie kwestie zaistniałe w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy są rozpatrywane wspólnie przez przedstawicieli właściwych organów Czarnogóry oraz przedstawicieli Agencji, którzy konsultują się z państwem członkowskim lub państwami członkowskimi sąsiadującymi z Czarnogórą.
2. W przypadku braku wcześniejszego rozstrzygnięcia spory dotyczące wykładni lub stosowania niniejszej Umowy rozstrzygane są wyłącznie na drodze negocjacji pomiędzy Czarnogórą i Komisją Europejską, która zasięga opinii dowolnych państw członkowskich sąsiadujących z państwem trzecim.

Artykuł 12

Wejście w życie, czas obowiązywania, zawieszenie i rozwiązanie Umowy

1. Strony zatwierdzają niniejszą Umowę zgodnie ze swoimi wewnętrznymi procedurami prawnymi.
2. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu, w którym Strony powiadomią się wzajemnie kanałami dyplomatycznymi o zakończeniu wewnętrznych procedur prawnych, o których mowa w ust. 1.

3. Niniejsza Umowa zastaje zawarta na czas nieokreślony.
4. Umowa może zostać rozwiązana lub zawieszona w formie pisemnej za obopólną zgodą Stron lub jednostronnie przez jedną ze Stron. W drugim z powyższych przypadków Strona pragnąca rozwiązać lub zawiesić Umowę ma obowiązek poinformować o tym drugą ze Stron na piśmie za pośrednictwem kanałów dyplomatycznych. Wypowiedzenie staje się skuteczne pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiło powiadomienie.
4. Powiadomienia dokonywane zgodnie z niniejszym artykułem przesyła się, w przypadku Czarnogóry, do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku Unii, do Sekretariatu Generalnego Rady Unii Europejskiej.

Sporządzono w [...] dnia [...]

w dwóch egzemplarzach: w języku czarnogórskim oraz w języku urzędowym (językach urzędowych) Unii Europejskiej, przy czym teksty w każdym z tych języków są jednakowo autentyczne.

W razie rozbieżności między autentycznymi wersjami językowymi rozstrzygająca jest wersja w języku angielskim.

Podpisy:

**WSPÓLNA DEKLARACJA W ODNIESIENIU DO ISLANDII, NORWEGII,
SZWAJCARII I LIECHTENSTEINU**

Umawiające się Strony przyjmują do wiadomości ściśle związki między Unią Europejską a Norwegią, Islandią, Szwajcarią i Liechtensteinem, w szczególności na mocy umów z dnia 18 maja 1999 r. i z dnia 26 października 2004 r. dotyczących włączenia tych państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwijanie dorobku Schengen.

W związku z tym pożądaną jest, aby władze Norwegii, Islandii, Szwajcarii i Liechtensteinu, z jednej strony, oraz władze Czarnogóry, z drugiej strony, zawarły niezwłocznie dwustronne umowy dotyczące działań prowadzonych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej na terytorium Czarnogóry na warunkach podobnych do tych, które zawarto w niniejszej Umowie.

WSPÓLNA DEKLARACJA

Obie strony zgadzają się, że powstrzymanie się od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrozić późniejszemu ewentualnemu postępowaniu karnemu wszczętemu względem danego członka zespołu przez właściwe organy państwa przyjmującego, obejmuje również powstrzymanie się od aktywnego ułatwiania powrotu tego członka zespołu z terytorium operacji Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej w Czarnogórze do jego rodzimego państwa członkowskiego, do czasu przedłożenia dokumentu poświadczającego przez dyrektora wykonawczego Agencji.